

Internasjonal konvensjon om avskaffelse av alle former for rasediskriminering

KOMITEEN FOR AVSKAFFELSE AV RASEDISKRIMINERING

69. sesjon

31. juli–18. august 2006

BEHANDLING AV RAPPORTER INNGITT AV KONVENSPARTENE I HENHOLD TIL KONVENSPONENS ARTIKKEL 9

Avsluttende merknader fra Komiteen for avskaffelse av rasediskriminering

NORGE

1. Komiteen behandlet Norges 17. og 18. periodiske rapport, som ble fremlagt som ett dokument (CERD/C/497/Add.1), på sitt 1774. og 1775. møte (CERD/C/SR.1774 og CERD/C/SR.1775), som ble avholdt 10. og 11. august 2006. Den vedtok følgende avsluttende merknader på sitt møte nr. 1784 (CERD/C/SR.1784), som fant sted 17. august 2006.

A. Innledning

2. Komiteen takker for partens rapport, som følger komiteens retningslinjer for rapportering, og uttrykker tilfredshet med at den norske delegasjonen har svart utførlig på de spørsmål som ble stilt under behandlingen av rapporten. Komiteen setter også pris på den åpne, ærlige og konstruktive dialogen den har hatt med delegasjonen.

3. Komiteen har med tilfredshet merket seg at rapporten er utarbeidet i nært samarbeid med det sivile samfunn, og at representantene fra Norsk senter for menneskerettigheter og Likestillings- og diskrimineringsombudet tok ordet under samtalen med komiteen.

B. Positive sider

4. Komiteen ser med glede på at parten i april 2006, i tråd med Paris-prinsippene, opprettet en nasjonal institusjon for menneskerettigheter, nærmere bestemt Norsk senter for menneskerettigheter.

5. Komiteen har med tilfredshet merket seg vedtakelsen av lov om Likestillings- og diskrimineringsombudet og Likestillings- og diskrimineringsnemnda (diskrimineringsombudsloven), som trådte i kraft i januar 2006.

6. Komiteen ser med glede på vedtakelsen i 2005 av Finnmarksloven, som fastsetter prosedyrer for å styrke samenes rett til å delta i beslutningsprosesser om forvaltning av grunn og naturressurser i områdene der de lever.

7. Komiteen har merket seg endringene i straffeloven § 135 a, som trådte i kraft i 2006 og har som formål å styrke vernet mot rasistiske og andre hatefulle ytringer, samt ny paragraf 100 i Grunnloven.

8. Komiteen uttrykker tilfredshet med opprettelsen i 2004 av Romanifolkets fond, som har som målsetting å gi personer av romanislekt som har vært offer for den tidligere assimileringspolitikken, erstatning for de lidelser dette har påført dem. Komiteen sier seg også tilfreds med den norske delegasjonens forsikringer om at opprettelsen av fondet innebærer et forpliktende løfte fra Norges regjering om at den assimileringspolitikken som tidligere ble ført overfor romanifolket, ikke kommer til å bli gjentatt.

9. Komiteen ser med glede på opprettelsen i 2003 av Nasjonal kompetanseenhet for minoritetshelse, som arbeider for at minoritetsgrupper med flyktninge- eller innvandrerbakgrunn skal få et best mulig helsetilbud.

10. Komiteen sier seg også fornøyd med opprettelsen i 2006 av Integrerings- og mangfoldsdirektoratet, som har som mål å bidra til like levekår for innvandrere som for den øvrige befolkningen, og til mangfold gjennom arbeid, integrering og deltakelse.

11. Komiteen ser videre med glede på opprettelsen 1. januar 2004 av Indre Finnmark tingrett, som er en tospråklig (samisk og norsk) domstol.

12. Komiteen har med tilfredshet merket seg at Norge, i tråd med konvensjonskravene, leverer sine rapporter til fastsatt tid.

C. Betenkeligheter og anbefalinger

13. Komiteen gir på nytt uttrykk for at den er betenkt over mangelen på statistiske data i partens rapport om den etniske sammensetningen av landets befolkning.

Komiteen anbefaler at parten, i samsvar med punkt 8 i retningslinjene for rapportering, legger fram opplysninger om bruk av morsmål som en indikasjon på etnisk ulikhet, i tillegg til opplysninger hentet fra målrettede samfunnsundersøkelser som er gjennomført på frivillig grunnlag og med full respekt for at dem det gjelder, har krav på personvern og anonymitet, og minner om komiteens generelle anbefaling nr. 8 om egenidentifisering blant personer med en bestemt rasemessig eller etnisk tilhørighet.

14. Komiteen har merket seg at konvensjonen ble innarbeidet i nasjonal lovgivning i juni 2005 gjennom diskrimineringsloven, men konstaterer samtidig at dette ikke er tilfellet når det gjelder menneskerettsloven av 1999 slik komiteen oppfordret til i sine avsluttende merknader tidligere. Det ville ha sikret at konvensjonen gikk foran motstridende nasjonal lovgivning.

Komiteen oppfordrer parten til å vurdere om konvensjonen skal innarbeides på et høyere nivå i partens interne rettsorden for å sikre at konvensjonen, i tilfelle uoverensstemmelse, får forrang fremfor nasjonal lovgivning.

15. Selv om komiteen har merket seg at parten har gjort rede for vanskene med å ta opp begrepet "rase" i konvensjonen, er den like fullt bekymret over at diskrimineringsloven ikke spesifikt omfatter diskriminering på grunnlag av rase (artikkel 1 og 2).

Komiteen anbefaler at parten, innenfor rammen av diskrimineringslovgivningen, sørger for at diskriminering på grunnlag av rase i tilstrekkelig grad omfattes av eksisterende lovgivning og innlemmes i Likestillings- og diskrimineringsombudets oppgaver.

16. Selv om komiteen har merket seg partens merknad om at et formelt forbud vil kunne ha den utilsiktede effekten at rasistiske organisasjoner gis legitimitet, er den fortsatt betenkt over at det ikke finnes en eksplisitt straffebestemmelse i nasjonal lovgivning som kriminaliserer og hjemler bruk av straff overfor rasistiske organisasjoner (artikkel 4 bokstav b)).

Komiteen minner om sin anbefaling nr. 15 om artikkel 4, der det heter at samtlige bestemmelser i konvensjonens artikkel 4 er bindende, herunder bestemmelsen om å erklære at alle organisasjoner som fremmer og tilskynder til rasediskriminering, er ulovlig og forbudt, og gjentar at den anbefaler parten å vedta nødvendig lovgivning for å sikre at konvensjonens artikkel 4 bokstav b) overholdes fullt ut.

17. Komiteen er betenkt over at Finnmarksloven ikke tar opp østsamenes spesielle situasjon (artikkel 5 og artikkel 2 nr. 2).

Komiteen anbefaler at parten, i samsvar med konvensjonens artikkel 2 nr. 2 og komiteens generelle anbefaling nr. 23 om urfolks rettigheter, tar ytterligere skritt for å få vedtatt særlige og konkrete tiltak for å sikre at bestemte grupper av urfolk som er særlig sårbare, nærmere bestemt østsamene, får tilfredsstillende utvikling og beskyttelse, slik at de kan nyte sine menneskerettigheter og grunnleggende friheter fullt ut og på like vilkår, særlig for å anerkjenne og vise respekt for deres særegne kultur, historie, språk og livsform som en berikelse av statens kulturelle identitet, og for å bidra til deres fortsatte eksistens. Komiteen anmoder også parten om at den i sin neste periodiske rapport orienterer nærmere om Finnmarkskommisjonen og om utkast til nordisk samekonvensjon.

18. Komiteen er betenkt over at personer som ikke er norske statsborgere, i henhold til utlendingsloven kan varetektsfengsles på mistanke om at de har oppgitt falsk identitet. Den er også betenkt over at det ikke er satt noen øvre grense for hvor lenge disse personene kan holdes i varetekt, og over rapporter om at ikke-statsborgere har sittet fengslet i over ett år (artikkel 5 bokstav a)).

Komiteen gjør parten oppmerksom på generell anbefaling nr. 31 om å hindre rasediskriminering i, og som en følge av, strafferettspleien og på generell anbefaling nr. 30 om diskriminering av ikke-statsborgere, og anbefaler parten å sikre at fengslig forvaring ikke kan ilegges med mindre det foreligger saklig grunn hjemlet i lov, for eksempel når det er fare for at vedkommende skal flykte, eller for at han eller hun skal ødelegge bevis eller påvirke vitner, eller når det er fare for alvorlige ordensforstyrrelser. Komiteen anbefaler videre at personer som holdes i forvaring, skal nyte godt av alle de rettigheter de har krav på i henhold til relevante internasjonale regler.

19. Komiteen konstaterer at det er viktig i tilstrekkelig grad å beherske statens offisielle språk som et middel til sosial integrering, men er samtidig bekymret over de strenge kravene til norsk-kunnskaper den nye loven om statsborgerskap stiller for å få norsk statsborgerskap (artikkel 5 bokstav d) iii)).

På grunnlag av generell anbefaling nr. 30 anbefales parten å sikre at bestemte grupper av ikke-statsborgere ikke forskjellsbehandles når det gjelder adgangen til å få norsk statsborgerskap, og å være tilstrekkelig oppmerksom på eventuelle forhold som kan være til hinder for at personer med langvarig eller fast opphold i landet kan bli naturalisert.

20. Selv om komiteen anerkjenner den innsats parten har gjort når det gjelder sysselsetting, blant annet arbeidet med en handlingsplan for integrering og inkludering av innvandrerbefolkningen, er den fortsatt bekymret over den høye arbeidsledigheten blant innvandrere (artikkel 5 bokstav e) i)).

Komiteen erkjenner de sammensatte utfordringer knyttet til integrering av innvandrerbefolkningen. Den anbefaler parten på grunnlag av komiteens generelle anbefaling nr. 30 å iverksette mer effektive tiltak for å hindre at arbeidsvilkår og stillingskrav bidrar til at ikke-statsborgere diskrimineres på arbeidsmarkedet, blant annet gjennom ansettelsesregler og -praksis som har til hensikt å utelukke visse personer eller grupper fra ansettelse, eller som har slik virkning. Komiteen anbefaler videre at lovgivning som forbyr diskriminering ved ansettelser og enhver form for diskriminerende praksis på arbeidsmarkedet, gjennomføres i praksis og fullt ut, og at det iverksettes ytterligere tiltak for å redusere arbeidsledigheten blant innvandrere som oppholder seg i landet.

21. Komiteen er betenkt over at mange kommuner i sitt helsetilbud til asylsøkere, flyktninger og personer som er kommet på familiegjengenforening, ikke har sørget for tilstrekkelig vern mot sykdom (artikkel 5 bokstav e) iv)).

På grunnlag av generell anbefaling nr. 30 anbefales parten å treffe alle nødvendige tiltak for å trygge ikke-statsborgeres rett til en tilfredsstillende helsestandard fysisk og psykisk, ved blant annet å bedre deres tilgang til forebyggende, helbredende og lindrende behandling.

22. Komiteen er bekymret over den høye frafallsprosenten blant innvandrerbarn i videregående skole (artikkel 5 bokstav e) v)).

Komiteen henstiller til parten å treffe tiltak for å sikre økt deltakelse fra barn med innvandrerbakgrunn i videregående utdanning. På grunnlag av generell anbefaling nr. 30 anbefales parten å sørge for at offentlige utdanningsinstitusjoner er åpne for ikke-statsborgere som er bosatt på partens territorium, og for barn av personer bosatt i Norge, men uten rettslig status innenfor norsk jurisdiksjon. Videre anbefales parten å sørge for en effektiv gjennomføring av "Handlingsplan for å hindre frafall i videregående opplæring 2004–2006".

23. Parten anbefales også i fortsettelsen å ta hensyn til de aktuelle delene av Durban-erklæringen og handlingsprogrammet når konvensjonen gjennomføres i partens interne rettsorden; det gjelder særlig artikkel 2–7. Parten anbefales videre i sin neste periodiske rapport å orientere om andre handlingsplaner eller tiltak som er iverksatt for å gjennomføre Durban-erklæringen og handlingsprogrammet på nasjonalt plan.

24. Komiteen anbefaler parten å ratifisere den internasjonale konvensjonen om beskyttelse av rettighetene til alle arbeidsinnvandrere og deres familier.
25. Parten oppfordres til å fortsette kursingen av dommere, polititjenestemenn, lærere, sosialarbeidere og andre offentlige tjenestemenn for å gjøre dem bedre kjent med innholdet i konvensjonsbestemmelsene.
26. Komiteen anbefaler at parten under utarbeidelsen av sin neste periodiske rapport fortsetter praksisen med å konsultere, og også styrker dialogen med, organisasjoner i det sivile samfunn som bekjemper rasediskriminering.
27. Parten anbefales å sørge for at dens rapporter gjøres tilgjengelig for det alminnelige publikum fra det tidspunkt de legges fram, og tilsvarende at komiteens merknader og anbefalinger i forbindelse med rapportene blir offentliggjort.
28. Parten anbefales i løpet av de nærmeste tolv månedene å oversende informasjon om hvordan den har fulgt opp komiteens anbefalinger i punkt 17, 19 og 21 i henhold til prosedyreregul nr. 65 pkt. 1.
29. Komiteen anbefaler at partens 19. og 20. periodiske rapport leveres under ett som én felles rapport 5. september 2009, og at parten tar for seg samtlige spørsmål som reises i disse avsluttende merknadene.

- - - - -